

# ÚJ KÖNYVEK

## **Lehetőségek és nehézségek: barangolás a zöld-energia-beruházások útvesztőjében**

**Policy Guidance for Investment in Clean Energy Infrastructure:  
Expanding Access to Clean Energy for Green Growth and  
Development**

**OECD Publishing, 2015, Párizs**

A könyv a zöldenergiához kapcsolódó befektetések elősegítése érdekében íródott, az ehhez kapcsolódó nehézségek, akadályok feltérképezésére és a lehetséges megoldások ismertetésére vállalkozik. Legfontosabb célja, hogy általános eszköztárat állítson össze és mutasson be, amelyből minden döntéshozó kiválaszthatja az adott ország és technológia esetén leginkább megfelelő elemeket. Ezek alkalmazásával előmozdítható az energiaszektor „zöldítése”, vagyis a fosszilis tüzelőanyagok használatának, illetve ezen keresztül a szén-dioxid-kibocsátásnak a csökkentése.

A kiadvány az elsők között tisztázza, hogy mit ért zöldenergián („clean energy”), vagyis mely területekhez kapcsolódó befektetések kapcsán igyekszik tanácsot adni. Ezek a következők: napenergia, szélenergia, vízenergia, geotermikus energia, ár-apály erőművek, biomassza-hasznosítás, hulladékalapú energia-termelés, bioüzemanyagok és okostechnológiák (okoshálózatok, energiahatékonyság és elektromos közlekedés). Leszögezi azt is, hogy kizárólag a közvetlenül a megújulóenergia-termeléshez és -felhasználáshoz, illetve a hálózatok hatékonyabb működéséhez szükséges beruházásokkal foglalkozik, vagyis a termelési eszközök gyártását vagy az ezekkel történő kereskedelmet nem vizsgálja.

Az egyes fejezetek öt plusz egy terület sajátosságait és kihívásait mutatják be, amelyek a következők: befektetéspolitika; befektetések támogatása és elősegítése;

versenypolitika; pénzügyi piacok; közigazgatás; illetve egyéb kapcsolódó területek. A célközönség deklaráltan a kormányzati szektor, ezen belül is az energiapiacokkal foglalkozó szereplők. Fontos kiemelni, hogy a könyv a bevezető szerint igyekszik tanácsokkal ellátni mind a fejlett, mind a fejlődő országok vezetőit, ami nem kis vállalás, hiszen a különböző gazdasági helyzetben lévő országok egészen más problémákkal küzdenek. E célkitűzés teljesítése érdekében az alapoktól kell megkezdeni a felmerülő problémák összegyűjtését és ismertetését, hiszen az alapvető infrastruktúrát is nélkülről ország megújuló energiához kapcsolódó beruházásainál egészen más nehézségek merülnek fel, mint egy fejlett nyugat-európai, liberalizált piaccal rendelkező ország esetén. Ahogy arra a későbbiekben kitérek, ezt a kettős célt véleményem szerint csak részben sikerül a könyv szerzőinek megvalósítaniuk.

Az egyes fejezetek minden problémakörhöz felvillantják a legfontosabb olyan kérdéseket, amelyeket a döntéshozóknak érdemes végiggondolniuk, amikor a zöld energiába történő beruházásokat ösztönző szabályozás megalkotásán dolgoznak. Ezután megfogalmazzák a felmerülő problémák megoldásához szükséges legalapvetőbb lépéseket. Ezzel a logikával végigvezetik az olvasót minden fontos akadályon, nehézségen, amely felmerülhet a zöldenergia-befektetések kapcsán. Így a könyv a döntéshozókon kívül azok számára is érdekes lehet, akik most kezdenek foglalkozni az energiapolitika és befektetéspolitika kérdéseivel, hiszen a szerzők számos összefüggésre és aktuális problémára mutatnak rá ezeken a területeken, valamint jelzik, hogy milyen messzire vezetnek a feltett kérdések és milyen tágak az ezzel kapcsolatos keretek. Bár a problémák mindegyike a megújuló energia köré szerveződik, a könyv ehhez kapcsolódóan kitér a munkaerőpiac, a pénzpiacok, a vidékfejlesztés, az innováció, a közigazgatás vagy a nemzetközi kereskedelem témakörére is. Az energiapiacok oldaláról nézve a téma aktualitását a folyamatosan átalakuló termelés szerkezet, a megújuló energia térnyerése és az okoshálózatok fejlődése, valamint az ezekre vonatkozó egyre szélesebb körben megjelenő kormányzati célok adják. A befektetések oldaláról pedig azt az általános szemléletet mutatják meg, amely – függetlenül attól, hogy az adott beruházás mely szektorban valósul meg – elengedhetetlen a jó szabályozás és a megfelelő piaci környezet kialakításához.

A bevezetőben az olvasónak az az érzése, hogy a szerzők igyekeznek meggyőzni őt arról, hogy érdemes a fosszilis tüzelőanyagokat kiváltani megújuló erőforrásokkal. A klímaváltozás említésén túl további indokokat is felhoznak: ilyenek az energiafüggőség csökkentése (más országoktól való függés importált fosszilis tüzelőanyagok tekintetében) vagy a vidéki térségekbe könnyebben eljuttatható energia ígérete (a fosszilis tüzelőanyagok segítségével kétségtelenül jóval centralizáltabb

módon lehet energiát előállítani, a megújuló erőforrások alkalmazása indította be a decentralizált energiatermelést a legtöbb országban). Bár fontos, hogy a szerzők indokolják a mű relevanciáját és bemutassák motivációját, ebben az esetben ez a rész túlmutat ezen, inkább egyfajta „győzködésről” van szó, vagy talán felelősségvállalásra való ösztönzésről, illetve figyelmeztetésről/figyelemfelhívásról arra vonatkozóan, hogy ha ezek a beruházások elmaradnak, az komoly következményekkel járhat az egész világra nézve. A szerzők kiemelik, hogy a szükséges beruházások nagyobbik részének a szakértők szerint a fejlődő régióban kell megvalósulnia. Ha elsősorban a fejlett országok vezetőit szólítaná meg a könyv, elképzelhető, hogy a szerzők kevésbé éreznék szükségét, hogy kellően megindokolják a téma fontosságát.

Ezt támasztja alá, hogy a konkrét tanácsok sok esetben azokat az első lépéseket vagy alapvető feltételeket írják le, amelyek a legtöbb fejlett ország esetén már teljesültek. Ezért a könyv inkább a fejlődő országok vezetőinek tud újat mondani.<sup>1</sup> Erre példa, hogy a szerzők több alfejezetet is szentelnek a szén-dioxid-kibocsátások kereskedelméhez kapcsolódó különböző lehetőségek bemutatásának, miközben az Európai Unióban és számos fejlődő országban (Kína, Brazília, India, Mexikó stb.) már működik ilyen típusú rendszer. Hasonlóan hosszasan foglalkoznak a megújuló energiához és szén-dioxid-kibocsátáshoz kapcsolódó hosszú távú célok fontosságával, illetve alkalmazási lehetőségeikkel, miközben a fejlett világ legtöbb országában már hosszú évek óta meghatároznak ilyen típusú célokat. Ugyanebbe a kategóriába tartozik az úgynevezett „szétválasztás” (unbundling) ismertetése,<sup>2</sup> illetve előnyeinek bemutatása: ez például az Európai Unióban már évek óta törvényileg kötelező, sok fejlődő országban azonban még nem valósult meg.

A könyv – ahogy már említettem – számos megújulóenergia-termelési technológiát lefed, az egyes technológiák sajátosságait azonban csak helyenként emeli ki, ebből a szempontból tehát nem mondható igazán konkrétanak. A technológiák összességére vonatkozóan azonban megfogalmaz konkrétumokat: olyanokat, amelyek kézzelfoghatók a szabályozás kialakításakor, és technológiától függetlenül minden esetben fontos alapelvnek tekinthetők (például: kiszámíthatóság, hosszú távú tervek készítése, diszkriminációmentesség, szabályozói függetlenség). Ezen túl helyenként

<sup>1</sup> Más kérdés, hogy vannak olyan fejlett országok, ahol a szakemberek rendelkeznek a megfelelő tudással, a döntéshozók azonban nem feltétlenül tartanak igényt erre a tudásra.

<sup>2</sup> Az úgynevezett unbundling vagy szétválasztás a korábban jellemzően állami kézben lévő vállalatok következő tevékenységi körök szerinti számviteli szétválasztását jelenti: átviteli rendszerirányítói feladatok, elosztás, termelés, kereskedelem, egyetemes szolgáltatás. A szétválasztás elsődleges célja a piaci szereplők infrastruktúrához való hozzáféréseinek diszkriminációmentes biztosítása és a transzparencia növelése.

példákat is hoz egy-egy jól működő eszközre, vagy egy szabály alkalmazására, ami segít lefordítani az általánosabb tanácsokat a döntéshozók számára egzakt, kézzelfogható javaslatokká.

Ugyanakkor a könyv – a már említett példákon túl – kevés kapaszkodót ad a konkrét szabályozás kidolgozásához. A felvetett problémák sokszor inkább gondolatébresztőnek tekinthetők, helyenként az sem derül ki, hogy pontosan mitől és hogyan működik egy megfelelő szabályozás, csak az, hogy milyen tényezők gátolják a hatékony működést, vagy melyek azok, amelyek biztosan akadályt gördítenek a befektetések útjába. A szerzők több helyen is hangsúlyozzák, hogy nincs minden országra ráhúzható séma, mindenkinek a saját képére kell formálnia a rendszerét. Arról azonban kevés szó esik, hogy a különböző problémákkal küzdő országoknak a felsoroltak közül mely elemeket érdemes beemelniük szabályozásukba.

Ez a szemlélet ismét inkább azoknak az országoknak hasznos, amelyek távolabb vannak a gond nélkül működő zöldenergia-beruházások megvalósításától, első lépésben a piacokat kellene liberalizálniuk, a szellemi termékekhez kapcsolódó tulajdonjogokat rendbe tenniük, vagy jól működő pénzpiacokat kellene létrehozniuk. Előbbiek nagy része a fejlett országokban többnyire már korábban megtörtént, így számukra jóval konkrétabb, részletekbe menő szabályozási javaslatok lehetnének érdekesekek. Európában számos kutatás foglalkozik mélyrehatóbban a túltámogatás elkerülésének lehetőségeivel. (Az AURES-projekt például azt vizsgálja, hogy milyen aukciós szabályzatot érdemes a megújulóenergia-termeléshez kapcsolódó támogatások kiosztásakor alkalmazni). A könyv több helyen is említi, hogy ajánlatos lehet bizonyos esetekben aukciókat alkalmazni a támogatások vagy például kibocsátási jogok kiosztásakor a túltámogatás elkerülése érdekében, illetve ugyanebből a célból a támogatásoknak jól célzottak és előre meghatározott időre szólónak kell lenniük. Európában több ország is a saját kárán tanulta meg, hogy ezeket az alapelveket kifizetődő szem előtt tartani – ez azt is jelenti, hogy a legtöbb országban már túl vannak az ilyen típusú támogatások bevezetésén, illetve a hozzájuk kapcsolódó rendszerek kialakításán. Számos esetben már túl is haladtak a könyvben felvázolt, illetve javasolt támogatási módszerek használatán, és piacokonformabb támogatási formák kidolgozásán fáradoznak. Az ő tapasztalataik alapján megfogalmazott tanácsok nagy segítséget jelenthetnek az ilyen típusú rendszereket most kidolgozóknak.

Az okoshálózatok kapcsán a fejlődési utak megválasztásakor általános tanácsnak is tekinthető érdekes lehetőségre hívja fel a könyv a figyelmet. Azokban az országokban, ahol az infrastruktúra fejletlen és a közeljövőben ugrásszerű keresletnövekedés várható, az árampiacon néhány éven belül rendkívül nagyarányú infrastruk-

túraépítésre lesz szükség. A könyv azt javasolja, hogy ezek az országok már eleve a legújabb technológiáknak megfelelően építsék ki a most felhúzendó hálózatokat, mérőeszközöket stb., így gyakorlatilag kihagyhatják a fejlődés egy fázisát – az infrastruktúrával sűrűn behálózott, de okostechnológiákat egyelőre még nem alkalmazó szintet. Ez a típusú, mások fejlődési útjából történő tanulás hatalmas lehetőségeket jelent a fejlődő országoknak, nemcsak az energetika, hanem bármilyen egyéb terület esetén is.

A bemutatott könyv érdeme elsősorban a fejlődő országoknak szóló tanácsok összeállítása. A megújuló energiához kapcsolódó befektetéseket a fejlett, gazdagabb országok sokkal inkább megengedhetik maguknak, mint a megfelelő infrastruktúrát is nélkülöző afrikai vagy dél-ázsiai államok, a külföldi befektetők is sok esetben az előbbieket preferálják. Éppen ezért úgy gondolom, hogy mindenképpen hasznos egy ilyen típusú könyv megalkotása, hiszen az egyik legfontosabb üzenet a hosszú távon történő gondolkodás, tervezés. Azokban az országokban tehát, ahol egyelőre nem adottak a lehetőségek a megújuló energiához kapcsolódó beruházások megvalósításához, éppen ezek megteremtése a cél: ez pedig általában hosszú folyamat. A könyv pedig az ezen az úton történő elindulásban segít – rendkívül sokat.

**Kácsor Enikő**

---

*Kácsor Enikő*, a Budapesti Corvinus Egyetem Általános és Kvantitatív Közgazdaságtan Doktori Iskolájának hallgatója. E-mail: eniko.kacsor@uni-corvinus.hu

A recenzió szerzője köszönettel tartozik *dr. Szabó Katalinnak* értékes észrevételeiért és tanácsaiért.